

FORSIDEFOTO: Dansk Røde Kors Børnehjem i Nuuk havde i sommeren 1953 besøg af biskop Fuglsang-Damgaard og frue, som havde været plejeforældre for Barselaj.

Øverst fra venstre: Barneplejerske frk. Blom, biskop Fuglsang-Damgaard, i næste række kiffak Bodil, store Kristine, kiffak Lene, kiffak Karen, forstanderinde Dorothea Bengtzen og fru Fuglsang-Damgaard.

Dernæst: Eli, Eva, Agnethe, lille Bodil og Ane Sofie. Albert, Marie, Regine, lille Kristine og Helene. Gabriel, Aron og Karl Otto. Og i nederste række Helge, Barselaj, Dorthe, lille Karl og Såmo.

Helene Thiesen
For flid og god opførsel
© Helene Thiesen & milik publishing, 2011

Redaktion: Jørgen Chemnitz
Lay-out: Ivalu Risager
Tryk: Clemenstrykkeriet A/S, Danmark

Sat med Magnesium MVB Std, Gill Sans Std, New Century Schoolbook.

1. udgave, 1. oplag

ISBN 978-87-91359-88-0

Bogen er også udkommet på grønlandsk med titlen: *Maligassaatitaagama*

milik publishing · p.o.box 7017 · 3905 nuussuaq · greenland · milik@greenet.gl · www.milik.gl

INDHOLD

Forord	7		
Godthåb 1951	11	1953	97
Besøget	11	Hilsen fra de grønlandske børn!	97
Afgang	11	Øv bøv, I kan bare ikke snakke dansk	98
Hvor langt kan man dog sejle?	13	Kapisillit	102
Sådan må der se ud i Paradis	15	Kaniner	108
Forhistorien	19	Mæslingeepidemi	109
Nye tider på vej	19	Tæt på	111
Min familie	21	Var det din mor?	113
Efter krigen	24	Tømmerflåden	115
Min tidlige barndom	25	Permission	117
Brændemærket	28	Swing og nye tider	118
Kvinden i snedreven	30	En hilsen til Helene Kristoffersen	121
Ferie og højtider	33	Sommer i Egedesminde 1955	122
Min far dør	37	Kampen om opvasken	126
Danmark 1951	39	Ferie i Qooqqut	129
I pleje	39	Tuberkulose	134
Rejsen tilbage	47	1957-1960	137
Godthåb 1952	49	Lillebror Hans dør	137
Hjemme igen	49	Konfirmation	138
Børnehjemmet	52	Indlagt	142
Benze	55	Hans Hedtoft	147
Skole og hverdag	59	Sommerferie i Danmark	151
Søndag og fødselsdag	66	Hvordan det videre gik	155
Se min engel!	68	Grønlandske bynavne	161
Juleforberedelser	73	Tak	163
Jul og nytår	75	Om Helene Thiesen	165
Et hallo fra Godthaab	79		
Nye børn	83		
Frk. Ingrid	85		
Den danske skole	90		
Nye ski	91		
Lige så fint, som hvis dronningen skulle komme	92		

Forord

Jeg mødte Helene Thiesen, da jeg i 1990 arbejdede på to bøger om de grønlandske dømte, der var sendt til det lukkede fængsel, Herstedvester, med en tidsubestemt straf. Helene fortalte, at hun var bistandsværgen for de psykisk syge, dømte grønlandere, der som Herstedvesterfangerne var sendt til Amtshospitalet i Vordingborg – på ubestemt tid. Jeg spurgte, om der var en særlig grund til, at hun havde påtaget sig den svære opgave som bistandsværgen. Hun svarede ganske kort, at hun som barn var blevet deporteret til Danmark og halvandet år senere sendt tilbage til et børnehjem i Godthåb. Jeg undrede mig. Hun havde jo sin mor og to søskende i byen. Helene kunne ikke hjælpe mig med en forklaring, udover at hun havde været meget fortvivlet over at føle sig afvist af sin familie.

Hun havde kontakt med et par andre børn fra dengang, og sammen annoncerede vi efter flere af dem, der havde været sendt til Danmark og tilbage til børnehjemmet i Godthåb.

Efter mange forsøg lykkedes det mig, godt hjulpet af Rigsarkivets dygtige medarbejdere, at finde sagen om de 22 børn, der var blevet sendt til Danmark med henblik på at lære så meget dansk, at de efter et år kunne rejse tilbage til de byer, de kom fra. De skulle være en slags forbilleder for deres kammerater, der efter den nye skolereform nu skulle lære betydeligt mere dansk.

Sådan blev det ikke. En ting er en ny skolelov, der blev vedtaget i Rigsdagen den 27. maj 1950 sammen med syv andre love for en modernisering af det grønlandske samfund. Noget andet er, hvornår lovgivningen blev udmøntet konkret i det grønlandske skolesystem. Så det blev hurtigt klart for Red Barnet, der stod for at finde de rigtige plejefamilier i Danmark til børnene og for Dansk Røde Kors, der havde fået tilladelse til at bygge et børnehjem i Godthåb.

Grønland var på den tid plaget af stor fattigdom og mange epidemier, og børnedødeligheden var stor i årene efter krigen.

Danmark var presset udefra. Nu måtte kolonimagten handle og afvikle sin koloni, som det var sket i så mange andre europæiske lande. Og i 1953 overgik Grønland fra at være en dansk koloni til at være en del af det danske kongerige.

De 22 børn var blandt de første, der blev "danificerede." I ordets værste betydning. De måtte ikke tale grønlandsk, de kunne ikke uden videre se deres familier, de blev afskåret fra at lege med grønlandske legekammerater, og de fleste af dem kunne slet ikke forstå eller tale grønlandsk.

Det var et eksperiment, der var dømt til at mislykkes. Det udviklede sig til en række hovsa-løsninger, født under møder med hjælpeorganisationer og Grønlandsdepartementet. Alle var ivrige efter at hjælpe, og kun få protesterede, da sagen blev forelagt Landsrådet i Grønland. På den tid var danskerens ord nærmest lov.

Nogle år senere kom de mange nedsendelser til Danmark af skolebørn. Omkring 1600 børn blev sendt afsted, og mange af dem kan berette om savn og længsel og ikke mindst afmagt. Disse børns historier dukker op med jævne mellemrum. For nogle var det godt, for andre var det et nederlag og igen en splittelse mellem to kulturer.

I 60'erne skete der andre eksperimenter – med anonyme bortadoptioner, der var et helt ukendt begreb i Grønland på den tid, med fysisk og psykisk handicappede, der blev sendt til danske institutioner, og med unge, der havde begået alvorlig personkriminalitet, som blev sendt til Herstedvester og Vordingborg, fordi der ikke fandtes et lukket grønlandsk fængsel.

Disse mange overgreb kan forklares med, at Grønland nu var en del af Danmark, og at grønlænderne skulle have samme tilbud om behandling som danskere, og ikke mindst at der stort set intet fandtes i Grønland af sociale tilbud. Den danske regering satsede på at få infrastruktur, havnebyggerier, boliger og fabrikker til at fungere hurtigst muligt. Det betød, at man først meget sent kom i gang med uddannelser i landet. Og at mange svage grupper ikke fik tilbud om hjælp i det grønlandske samfund.

Helene Thiesen og hendes kammerater var altså den første gruppe, der måtte lægge ryg og liv til et eksperiment, ingen kendte til. Det værste for mig har været, at ingen heller ikke senere har fortalt de 22 børn og deres familier, hvad det hele gik ud på. Først da jeg fandt sagen i Rigsarkivet, fik børnene deres historie tilbage.

Jeg skrev i 1998 bogen "I den bedste mening," og i 2010 blev historien til filmen "Eksperimentet," der fik nye generationer til at interessere sig for, hvad der egentlig skete dengang. I tidsskriftet Social Kritik nr. 123/ 2010 er 60'ernes socialpolitik beskrevet, og nu kommer Helene Thiesens egen beretning om, hvordan hun og hendes kammerater blev fjernet fra deres by, bygd og familie og sendt til et fremmed land og splittet op mellem danske plejefamilier. De blev fremmede. Identitetsløse. Allerede dengang talte Helene og jeg om, at hun skulle skrive om sin familie, om baggrunden for den sorg, hun har levet med i mange år, og det svigt hun følte. Jeg vidste, at hun kunne skrive så tæt og præcist, at man nærmest følte sig til stede i hendes sorg og længsel efter sin egen familie.

Årene er gået, og Helene har hele tiden arbejdet med sin egen tekst. Jeg er overbevist om, at det kommer til at betyde noget skelsættende for alle dem, der deler skæbne med hende, mennesker der i et stort antal blev sendt til Danmark og som voksne mærkede rodløsheden, tomheden.

Meget få har formuleret sig om den tid, og derfor er det af særlig værdi, at de grønlændere, der husker tilbage, skriver

og taler om, hvad de tænkte, om hvad det betød for deres liv og familier. Hvordan var hverdagen, hvordan levede familien, hvordan var det at få danske lærere og ikke forstå et kuk af det der blev sagt?

Jeg tror, Helene Thiesen i de kommende år får følgeskab af andre. Tidligere har f.eks kunstneren Pia Arke, der desværre døde alt for ung, skrevet "Scoresbysund-historier," og for nylig har Anne Sofie Hardenberg og Pia Christensen Bang udgivet "Kampen for en far."

Nu sidder vi med Helene Thiesens vægtige indlæg om barnet, der mistede sin familie i godhedens tjeneste. Uden hendes mand, Ove Thiesen, og hendes børn og børnebørn var denne bog næppe blevet skrevet. De har altid været der.

Tine Bryld

Godthåb 1951

Besøget

Nu skal Victo tørre af, når mor vasker op. Og hun er også ved at lære at vaske gulv. Jeg render rundt og leger med min lillebror Hans. Snespurvvene er begyndt at komme, det er ved at være forår, da der kommer en mand for at tale med min mor. Det er præsten, og jeg spekulerer på, hvorfor han kommer. Mor tager ham med ind i stuen, og vi bliver bedt om at blive ude og lege. Bagefter spørger jeg, hvorfor præsten har været her.

– Det ved jeg ikke, svarer min mor.

Der går ikke mange dage, så er han der igen sammen med en dansker. Jeg er nysgerrig, men får ikke noget svar. Da de har været her for tredje gang, er min mor helt ude af den, sætter sig på hug og forklarer mig alvorligt, at præsten siger, jeg skal ud på en lang rejse til et land langt væk – for at lære dansk sammen med mange andre børn. Landet hedder Danmark. Victo står i døren til stuen og lytter med. Mor forklarer, at landet er dejligt, at der er høje træer og mange blomster.

– Det ligner Paradis, siger hun. Jeg ved ikke hvad paradis er, og Victo begynder at surmule og siger:

– Skal Helene så ikke lære at vaske gulv? Jeg bliver tavs og tænker:

– Jeg vil ikke rejse så langt væk. Det er længere væk end til Maniitsoq, og det er væk fra min mor og søskende. I næste øjeblik siger mor, at hun vil sy nyt tøj til mig og spørger, hvilken farve kjole jeg ønsker mig? Jeg har altid været fascineret af de oliepletter, der er ude på vejen, oliepletter, som har alle farver, så jeg siger straks, at det skal være en kjole i alle farver. Så syr

mor en kjole med brede striber i alle farver, og det hjælper på humøret.

Da vi går ned til butikken, møder vi skiftevis Agnethe, Albert, Aron, Eva og Marie, og mor fortæller, at de også skal rejse til Danmark.

– Så er jeg da ikke helt alene, tænker jeg. Meget senere finder jeg ud af, at nogle af mine slægtninge, der har fået samme tilbud, har sagt nej til at sende deres børn af sted.

Dagen før jeg skal rejse, er jeg for sidste gang i bad derhjemme i en zinkbalje på køkkengulvet. Tusind tanker flyver gennem mit syvårige hoved:

– Rejse? Men hvorfor kun mig? Hvem skal så bade mig næste gang og hvorhenne? Hvornår kommer jeg hjem til mor igen? Hvad mon far ville have sagt, hvis han levede endnu? Mor, lader du mig virkelig rejse?

Afgang

Næste morgen er min brune kuffert pakket. Solen skinner, det er det fineste vejr, da vi går ned til kolonihavnen. Mor bærer min kuffert, Victoria går lige så stille ved siden af. Hans går bare og pjatter, som han plejer.

– Kan han ikke være rolig, bare et øjeblik? tænker jeg.

Da vi nærmer os kolonihavnen, er de andre børn, der skal rejse allerede kommet. De har også hver en kuffert.

– Se! Victo peger på det store skib, jeg skal sejle med. Jeg kigger nysgerrigt der-

ud, og det føles, som om jeg får et hul i maven, da jeg ser M/S Disko.

– Hvordan kommer jeg derud, tænker jeg. Så stort ser det da heller ikke ud. Mon det virkelig kan sejle os så langt væk, som mor siger?

Der er rigtig mange mennesker på kajen i Kolonihavnen. Jeg bliver helt betuttet, og holder min mor endnu fastere i hånden. Mor hilser stille og alvorligt på Hansine Holm.

– Pas godt på Helene, hvisker hun til Hansine, der skal følge os til Danmark som tolk. Jeg kender hende godt fra byen. Hun er en stor og flink dame, der ligner en dansker.

Der ligger flere robåde neden for stentrappen, og fire ad gangen bliver vi hjulpet i bådene med hver vores kuffert. Så er det min tur. Det er helt uvirkeligt. Vi krammer farvel. Jeg har svært ved at slippe min mor og min storesøster. Det er vanskeligt at balancere ned ad de store glatte stentrappetrin, selv om jeg bliver holdt i hånden af en fremmed mand, der skal ro os ud til M/S Disko, og det er nervepirrende at træde ned i den lille robåd, der vipper meget, da jeg stiger ombord. Jeg bliver sat på toften ved siden af Agnethe. Vores små numser kan lige være der. Vi er meget stille og alvorlige, vores mødre står helt fremme ved gelænderet, og jeg kigger intenst op på min mor og tænker på, hvorfor hun lader mig rejse.

– Hvorfor, hvorfor? Nu sker det, jeg bliver sejlet væk! Min mor bliver mindre og mindre, mine arme føltes tunge, jeg kan næsten ikke vinke, og samtidig går situationen i al sin gru op for mig. Det gør ondt i brystet, tårerne presser sig på. Hvis de andre var begyndt at græde, havde jeg grædt med. Tankerne flyver gennem mit hoved:

– De bortfører mig fra min mor. Så stop dem dog, *anaana* (mor), jeg vil ikke med. Jeg stirrer ind mod det sted, hvor min mor

står, hun bliver mindre og mindre – til sidst er hun kun en lille prik. Stumme af afmagt bliver vi roet ud til det fremmede skib.

Da vi nærmer os skibet kan vi se mange andre børn ombord. De hænger med hovederne ud over rælingen. De børn, der er rejst med fra Sukkertoppen, ser stadig forgrædte ud. De stirrer alvorligt på os seks, der kommer ombord i Godthåb. Børnene ombord er Carla Lucia og Kristine Olsvig fra Qullissat, fra Jakobshavn Ole Fly, fra Egedesminde er der lille Kristine Geisler og Johan Andersen, fra Holsteinsborg Henrik Raaschou, fra Sukkertoppen er søskendeparret Ane Sofie og Karl Heilmann og Joel Kågssagssuk Hansen. Børnene fra Godthåb er tvillingerne Eva og Marie Holm, Agnethe Tittusen, Aron Levisen, Albert Egede og mig.

Midt på skibet hænger der en stige op ad skibssiden med et løst gelænder af tykt tov. Der bliver vi roet hen og sat af på en lille afsats forneden, før vi balancerer ombord på Disko. Det er bare med at holde godt fast i det tykke tov. Havet nedenunder er helt sort. Vores kufferter bliver sat på dækket. Vi står betuttede ved rælingen og kigger ind mod kolonihavnen, hvor vi kan se mange små mennesker, der vinker på livet løs. Nogle af os græder.

– Hvad skal vi dog her, tænker jeg.

Da vi er sejlet ud fra kolonihavnen, ud mod det åbne hav, bliver vi kaldt sammen foran spisesalen og den brede, buede trappe. Hansine oversætter meddelelserne fra et besætningsmedlem om, hvor vi må opholde os på skibet. Derefter skal vi finde vores kuffert og følge en kahytsjomfru, som viser os, hvor vi skal sove. Vi går ned ad trapperne, kommer til en lang gang med en masse smalle døre. Jeg skal heldigvis bo sammen med nogle af de andre fra Godthåb, blandt andre Agnethe. Der er

fire køjesenge i kahytten, jeg får en underkøje og min lille kuffert skal stå ved siden af køjen. Der er et smalt skab til hver af os, og vi pakker ud. Så venter vi på at blive hentet. Jeg sætter mig trist og samtidig spændt på sengen og venter, alt imens jeg betragter kahytten. Der er et lille rundt vindue, et lille skrivebord, to små håndvaske og et håndklæde til hver. I køjen ved hovedpuden er der en lille sengelampe.

Så bliver der banket på døren. En kahytsjomfru, Hansine og vores nabo i Godthåb, den smukke fru Henriette, viser os rundt. Vi har åbenbart to tolke. Jeg bliver lidt glad, da jeg ser hende.

– Goddag Helene, hilser hun storsmilende. Jeg nikker mut.

Der er nogle meget fine toiletter ombord, hvor man trækker i en snor, og så forsvinder det, man har lavet, med det samme. I et andet rum er der noget, de kalder et brusebad. Der kommer vand fra en rundtingest foroven. Det er ligesom regnvej, fortæller de os. Det ser meget fint ud.

– Mon jeg tør bruge det? Det skal i hvert fald ikke være lige med det samme, tænker jeg. Vi møder en flink mand i en hvid kittel med to rækker af sorte knapper. Jeg synes det er flot. Det er hovmesteren, og han viser os lageret med proviant. Aldrig har jeg set så meget mad på en gang. I spisesalen er de ved at dække borde. Bordene er boltet fast i gulvet, og der er små klapper om bordkanten, som kan klappes op, når der bliver for meget søgang. Det skal forhindre, at vores tallerkener og bestik falder ned. Dækket er stort og vi kan løbe hele vejen rundt om spisesalen, køkkenet og rygesalonen. Og sikke en udsigt der er fra stævnen. Når vi holder fast i rælingen, kan vi lige få næsetippen over kanten og kigge ned på det kæmpe anker, der hænger på ydersiden af skibet. Det syn kilder i maven. Øverst ligger styrehuset, hvor kaptajnen står i uniform. Det er en meget finere uniform, end dem vi har set i

Godthåb, når marinesoldaterne går tur på Skibshavnsvejen. Vi slår øjnene ned og bliver generte over at se så fin en dansker.

Da vi skal spise, er der hvide damaskduge på bordene, men jeg kan ikke huske, hvad vores første måltid var. Efter maden leger vi på dækket. Det er mærkeligt ikke at have fast grund under fødderne. Og så er det sengetid i en helt fremmed seng. Da lyset slukker, bliver jeg rigtig ulykkelig. Jeg savner min mor, jeg græder meget, bliver trøstet, men der er også andre der skal trøstes, så jeg falder hulkende i søvn.

Hvor langt kan man dog sejle?

Efter at have sejlet i nogle dage, ankommer vi til Frederikshåb, hvor der kommer flere børn ombord. Det er Emil Jensen og Gabriel Schmidt. Gabriel græder så meget, at vi andre er tæt ved at græde sammen med ham. Det er svært at se på, at han er så ked af det.

Da vi kommer til Ivittuut får vi lov til at gå fra borde og se kryolitbruddet. Det er et enormt dybt hul i klippegrunden. I bunden er der det klareste, turkise vand. Rundt omkring ligger der træhuse i mange farver.

I Julianehåb kommer der flere børn ombord. Det er Eli Petersen fra Julianehåb sammen med David Pitsivarnarteq fra Kulusuk og Barselaj Danielsen fra Scoresbysund. De er fløjet til Julianehåb fra Østkysten. Fra Nanortalik er Søren Lundegaard og Bodil Mathiassen også sejlet til Julianehåb for at komme ombord.

Da vi sejler fra Julianehåb bliver vi talt, og jeg kan høre de voksne sige, at vi nu er 22. Da vi sejler ud, kan jeg se, at fjeldene ikke er så høje i Julianehåb som hjemme i Godthåb, men der er mange isbjerge, og det er meget koldt. Den nat gynger skibet

rigtig meget, det er ligesom at rulle frem og tilbage i sengen.

– Hvor langt kan man dog sejle? tænker jeg og græder mig stille i søvn.

Efter morgenmaden næste dag går jeg med nogle af de andre piger ud på dækket for at se, hvor vi nu er henne. Vi går fra den ene side af skibet til den anden og hele vejen rundt om spisesalonen. Det eneste vi kan se dag efter dag, er himmel og hav, himmel og hav. En dag får vi øje på nogle små robåde med en mand i hver. De sorthårede mænd har travlt med at fiske, vi vinker, og de voksne forklarer, at det er portugisiske fiskere. De har et moderskib, som de ror tilbage til, når de har fanget nok torsk.

Vi får rigelig tid til at undersøge skibet i de følgende dage. Det er et rødt, langt og stort skib. Midt på skibet, højt oppe, er der en stor gul skorsten, der er malet sort øverst. Der er to redningsbåde og omkring 15 køjer på hver side af skibet. En dag står vi og ser beundrende på en af tvillingerne, der sidder oppe i stævnen med benene dinglende ud over rælingen. Pludselig bliver vi prikket på skulderen af fru Henriette. Hun har en pegefinger for sine læber. I sammenbuket stilling lister fru Henriette stille op til stævnen, tager pigen på rælingen forsigtigt om livet og løfter hende ned fra stævnen.

Vi bliver samlet i spisesalen til en rigtig dundertale. Vi får læst og påskrevet, hvor farligt det er at sidde der. Det skal vi andre i hvert fald ikke prøve.

Det næste vi finder på, er at lege gemmeleg. Der er mange gode gemmesteder på sådan et stort skib. En dag kan vi slet ikke finde Eli og Ole, de største af drengene, og vi opgiver til sidst og må have hjælp af de voksne. Da de voksne råber, at drengene skal komme frem, stikker de hovederne op af redningsbådene. Så venter endnu en ordentlig omgang reprimander.

Ved Kap Farvel er der store bølger. Vinduerne til spisesalen bliver helt dækket af de store bølger, der kaster sig ind over skibet i en storm. Det er et voldsomt syn, det er som om hele skibet er sunket.

– Mon skibet kan blive ved med at holde til det, tænker jeg bange. Hvis vi går udenfor, kan vi ikke gå normalt. Vi falder meget nemt. Det er godt, at spisebordene er naglet fast til gulvet, og at der kan vippe klapper op omkring bordkanten, så kopper og tallerkener ikke rutsjer på gulvet.

Når det er tåget, er det svært at falde i søvn. Tågehornet runger dybt, gentagne gange, nogle gange et helt døgn. Det er anstrengende at høre på.

Undervejs skal nogle af drengene selvfølgelig også prøve at klatre op ad rebstigerne, men der kommer hurtigt en voksen og genner dem ned.

Vi ankommer til Færøerne og ser for alvor det kæmpe anker, der er på M/S Disko, da det under voldsom larm bliver kastet og senere trukket op igen. Vinden bliver varmere og varmere, jo mere vi nærmer os Danmark, og vi er på det tidspunkt så godt rystet sammen, at jeg kan næsten alle navnene på de 21 andre børn. Vi er blevet vant til dagens trummerum på skibet, kender alle de kroge, vi må færdes i. Vi piger løber tit en runde på dækket hånd i hånd, eller vi leger ét-tag-fat, mens vi hviner af grin.

Den 7. juni 1951 får vi under morgenmaden besked på at pakke vores kufferter, stille dem op i forhallen og lægge vores frakker over kufferten.

– Når vi virkelig snart land? Jeg får et sug i maven af spænding, vi kvidrer løs ude på dækket med højre hånd på panden for at skygge for solen. – *Nunasiorpugut* – vi spejder efter land. Vandet er blankt og himlen gylden, da vi ser land. Jeg kommer i tanke om, at min mor vist har sagt, at der er bjerge, og jo nærmere vi når land, synes jeg godt nok, at det er nogle sjove

krøllede toppe, de bjerge har. Og så er de grønne.

– Prøv og snus ind, *atagu naavisiuk*, kan I også lugte det? Ah, hvor Danmark dufter.

Så ser vi husene. Husene er højere end kirketårnet i Godthåb, og i havnen er der endnu flere mennesker, end da vi rejste fra kolonihavnen i Godthåb. Det er en masse meget fine mennesker, og de vinker til os. Drengene er mest ivrige for at vinke igen. Jeg tænker:

– Vi kender dem jo ikke.

Sådan må der se ud i Paradis

Da vi kommer ned ad landgangsbroen, bliver vi gennet hen til en lang og høj bil med mange vinduer. Der er en trappe op i den.

– Skal vi køre i den? spørger jeg. Jeg har aldrig kørt i bil før. Der er fine sæder, tvillingerne Eva og Marie sætter sig sammen, Agnethe og jeg sætter os sammen.

– *Takuuk*, se der! siger vi den ene gang efter den anden og peger på meget lange tykke pinde, der er grønne i toppen. De står på jorden, men det er ikke til at se, hvordan de står fast. Vi kan se dem i lygternes skær langs vejen, der er sort og flad. Pindene er træer langs asfalterede veje. Vi kører og kører.

– *Sumut*, hvorhen? spørger vi Martha, en ung grønlandsk dame, som følges med os.

– Vi er der snart, siger hun.

Der er helt mørkt, vi sidder og blunder, da vi pludselig hører en ny lyd. Vi kører ikke længere på asfalt, men på en grusvej. Så stopper bussen og vi skal af, og selvom det er mørkt, kan vi se et kæmpestort hus. Der vokser blade på muren. Vi kommer ind i en stor gang og fortsætter ind i et stort rum. Der er vinduer, men ikke gardi-

ner for, og midt på gulvet står der 11 køjesenge. De største piger og de fleste drenge tager overkøjerne. Jeg får en underkøje. De voksne skal sove i nogle værelser ovenpå. Vi får vist badeværelset og toiletterne. Der er mange vaskekummer midt på gulvet og vi kan næsten alle sammen stå og vaske os på en gang. På væggene er der hvide, blanke fliser. Vi får hver et håndklæde og en vaskeklud. Da vi alle endelig er kommet under dynen, er jeg igen meget ked af det.

– Hvor længe mon vi skal være her? tænker jeg. Vi kan høre blæsten, og hvad er det? Det lyder som om, der er nogen på jagt. Der lyder skud, nogle af de store drenge siger, at der er tyskere ude i skoven. Der har nemlig været krig i Danmark.

– Der er nok nogen soldater tilbage endnu, siger drengene.

– Men hvad er tyskere og hvad er krig? tænker jeg, og på stemningen kan jeg forstå, at det ikke er spor rart. Nogle begynder at græde. Jeg kryber med hovedet ned under dynen, mens jeg hvisker:

– Mor, mor, kom og hent mig. Sådan falder jeg i søvn.

Næste morgen går vi uden for efter morgenmaden. Der er de fineste duftende blomster i alle mulige farver. Vi går meget forsigtigt ud på det store grønne tæppe i bare tæer. Men det er ikke et tæppe, det er både køligt og det kilder under tæerne. De voksne kalder det græs. Jeg tænker på, at min mor har ret:

– Hvor er her smukt, sådan må der se ud i Paradis.

Vi kan nu se de lange tykke pinde, og de er meget tykkere end dem inde i fjorden i Qooqqut. Derinde er træerne lidt højere end min mor, men her når de helt op til himmelen. Oppe i toppen er der grønne blade. Vi er henne og røre ved de fede pinde, der er ru og ubehagelige at røre ved. Selv om vi skubber af alle kræfter, sidder

Fedgården.
Damerne fra
Red Barnet holder
kaffepause.

de fast i den der græsplæne. Nu kan vi også se alle bladene på huset. De går helt op til taget og rundt om vinduer og døre, så det ligner et kæmpe stort tørvehus med tag på, men indenunder er der mursten. På blomsterne flyver mærkelige og voldsomme fluer rundt med gule striber, og der er væmmelige edderkopper, meget større end dem hjemme i Grønland. En lyserød ting er ved at grave sig ned i jorden, og en af drengene tager den op i hånden. Vi hviner da en voksen kommer til:

– Det er en regnorm, siger hun.

Den kæmpestore græsplæne er omkranset af skov, og der er også nogle små skæve træer på græsplænen. Dem må vi gerne prøve at klatre i, men det er svært.

Inden frokost skal vi lære en dansk sang. Den første vi lærer er »Og vi trækker skuffen ud, og vi trækker skuffen ind, mens røgen stiger op ad sådan her...«

Så skal vi ud og gå. En trækvogn bliver fyldt med spande, skovle og madpakker. Der er lidt mørkt i skoven, men der dufter dejligt. Pludselig bliver der meget lyst.

– Det er storstranden på Feddet, fortæller de voksne. Vi kan bare smide tøjet og gå i vandet.

– Hvis vandet er lige så koldt som i Qooqqut, så skal jeg ikke nyde noget. I Qooqqut beholder vi gummistøvlerne på, tænker jeg. Jeg vil hellere sidde og grave mine fødder ned i sandet, så er der da ingen, der kan se mine grimme storetæer. Når nogen nærmer sig, gemmer jeg også mine grimme tommeltotter.

Vi har samlet snegle i vores spande, og da vi kommer hjem og skal i seng sætter vi sneglene ud på badeværelset. Næste morgen, da vi kommer ud på badeværelset, er vores øjne ved at trille ud af hovedet. Op og ned ad alle fliser kravler der snegle rundt. Det ser flot ud, men vi bliver bedt om at samle dem sammen igen og lukke dem ud i haven.

Store Kristine leger altid med de store drenge. Hun klatrer højt op i træerne ligesom dem, men en dag falder hun ned fra træet. Hun skriger i vilden sky, da vi løber hen for at se, hvad der var sket. Hun har brækket armen, så der kommer en læge i en sort bil efter hende. Da hun kommer tilbage, er armen bundet ind i gips.

Under vinduerne på Fedgården, som stedet hedder, er der en stor mistbænk, hvor der vokser blomster. En dag står

jeg og iagttager den flinke gamle gartner, mens han åbner mistbænkene. Han plukker en helt rund og rød blomst, står og beundrer den, da han pludselig spørger, om jeg vil smage den. Jeg stirrer på ham, som om han er åndssvag.

– Nej, jeg spiser ikke blomster, og i det samme putter gartneren den i munden.

– Tænk sig, han spiser den røde blomst, måber jeg. Det er en tomat. Gartneren er også opsynsmand og har senere fortalt, at han syntes, de små grønlændere var nemme at have med at gøre.

Der kommer gæster en dag, og så skal nogle af os klædes ud. Der er lavet en dragt, der ligner en grønlandsk nationaldragt til Ane Sofie, og hendes hår bliver sat op i en *qilerteq*, hårtop. Hun skal hun synge »*Piitaaq Aasiannguaq*,« (Lille Peter Edderkop) og vi synger med for at hjælpe hende. Jeg synes det er meget fjollet.

Vi hænger rundt ved de voksne, lige så snart vi kan komme til det. En dag er vi et par stykker, der får lov til at følges med Martha, da hun skal i bad. Der er meget fint i de voksnes badeværelse, de har et stort hvidt badekar. Vi hænger på kanten af badekarret og kigger på Martha har et

På Storestrand. Leg ved Lillestrand.

lille spejl med i badekarret og i hånden har hun en sjov lille tingest. Hun plukker øjenbrynene.

– Av, det må da gøre ondt. Hun plukker også de sorte hår på benene.

– Det er derfor, hun er så smuk, tænker jeg. Jeg må ikke komme i karbad, for jeg har fået en slem eksem i albueled og i haserne, som bliver smurt med et tykt lag hvid salve.

En dag er der jagt på Fedgården, og vi er meget spændte på, hvad de kan fange i det her land. Jægerne har skiftet til fint tøj. Det er lidt underligt, når de nu skal på jagt. De har ens kasketter, jakker, plusfours og gummistøvler på, og der er et horn at trutte i. Vi får jægeren med hornet til at trutte for os, og sikke en lyd. Det må da skræmme dyrene væk.

En anden dag kommer de slæbende med et kæmpestort dyr. Det har fire korte ben, en mærkelig lyserød farve, krøllet hale og kun et meget tyndt lag korte stive hår på kroppen. Dyret lugter og er meget fed. Mændene aser og maser med dyret, der skriger i vilden sky, så vi må holde os for ørerne. Det bliver hængt op i bagbenene, en mand stikker en stor kniv ind og

På »Fodgaarden« ved Fokse Ladeplads har foreningen »Red Barnet« oprettet et plejehjem for grønlandske børn, og den 2/11 glædede dronning Ingrid børnene ved at aflægge dem et besøg. Her hilser dronningen på de små eskimoer.

Dronning Ingrid på besøg på Fedgården.

nu hviner dyret endnu vildere, og vi piger løber skrigende væk.

Senere får vi grisekød til aftensmad.

Vi er ved at lære sangen »I en skov en hytte lå, jægeren gennem ruden så,« og med fingerfagter skal vi for eksempel vise et hus og en jæger, der skyder. Bagefter fortæller de os, at vi får besøg af dronningen en af dagene. Der er travlhed overalt, selv græsset bliver slået en ekstra gang. Det er åbenbart en meget fin dame, for vi skal alle sammen have vores pæne tøj på. Drengene har deres hvide anorakker på, vi har fine kjoler på med en hvid krave. Ane Sofie får sin grønlandske nationaldragt på, og vi venter og venter bag rækværket, det er meget kedeligt.

– Hvad skal vi her, mon jeg skal hjem til mor, når hun har været på besøg? tænker jeg.

Så kommer der en stor sort bil. Den kører en runde på gårdspladsen, og en mand i uniform springer ud og lukker døren op for dronningen. Hun har en smal nederdel på med matchende, småternet jakke og en lille hat med en bukning fortil i samme tern som jakken. Ned foran ansigtet er der et net, hun har guldøreringe og et guld-armbånd. Hun er fin og har bølget hår. Sådan ser en dronning ud.

Mikisoq overrækker hende en buket.

Forhistorien

Nye tider på vej

Grønland har i århundreder været en dansk koloni. I 1925 kom en ny lov om Grønland, målet var, på længere sigt at åbne Grønland mod omverden. Men det ville kræve en mere fremskreden udvikling. Planerne blev sat i værk for hvert kolonidistrikt, i de største byer startede efterskoler, og danskundervisningen blev forbedret. Dengang var min far syv år.

Lige efter krigen i 1945, hvor amerikanske flådefartøjer ofte kom til de grønlandske byer og udgjorde forbindelsen til omverdenen, sejlede en delegation fra Grønland til Danmark for at drøfte behovet og forventningerne om nye tider i Grønland. Holdningen var at gøre en indsats for at bringe Grønland frem, og udvalget foreslog en forbedring af skolevæsenet, men fandt ikke tiden moden til det store spring ind i en nyordning. Betænkningen blev udsat og fik stor kritik, især af de embedsmænd, som under krigen havde været isoleret i Grønland.

I 1948 kom statsminister Hans Hedtoft til møde med de to landsråd, der var samlet i Godthåb. Dengang kunne landsrådene kun samles en gang om året. Hans Hedtoft spurgte direkte de samlede landsråd, om grønlænderne selv ønskede landet åbnet og udbygget til et moderne samfund med alle de følger, det ville få.

Få år før begyndte der at komme vedtægter og love, der gjaldt for Grønland. Det var blandt andet fredningsbestemmelser om fangsttyr. Dengang bestemte koloniledelsen, hen over hovedet på fangerne, hvad der på de forskellige årstider måtte fanges. Og dengang levede fangerne ude-

lukkende af deres fangst. En fanger, der havde skudt to rensdyr uden for de nye fredningsbestemmelser, fik en bøde. Vær så god at betale: 15 kroner. Den fanger havde aldrig ejet så meget som en krone, og hans eksistens blev truet af de nye love.

I marts 1950 blev et lovkompleks, der omhandlede Grønland, forelagt i Rigsdagen. En af de nye love var skoleloven, hvor skolevæsenet blev adskilt fra kirken, og danskundervisningen skulle styrkes. Grønlandsk var dengang undervisningssproget i skolerne. I de daværende medier blev det livligt debatteret, hvorvidt Grønland skulle være dansksproget.

Den mest ivrige i debatten om at gøre dansk til hovedsproget, var den grønlandske politiker Augo Lyngge. Hele vejen igennem, lige fra børnehaver til skoler, efterskoler og realskolen, ønskede han det danske sprog. Fremtidsvisionerne var, at alle grønlændere skulle gøres til »gode danske borgere.«

Det optog ham så meget, at han gik forrest med sine ideer. Augo Lynges egne børn blev optaget i den nye »Danske Skole« i Godthåb. Jeg gik i klasse med Helga, en af hans døtre.

Efter Anden Verdenskrig kom en læge, doktor Ludvigsen, tilbage til Grønland efter at have været væk i 10 år. Det var foruroligende for ham at se, at fattigdommen og elendigheden var blevet værre under krigsårene. Det var midt i en overgangstid, en udvikling, som befolkningen bare stod og så på. Mange af de udsendte danskere havde svært ved at se, at grønlænderne overhovedet skulle klare at være med til